

Matias Marttinen kok ym.

Kirjallinen kysymys kotitalouksien enimmäisvelkasuhteen käyttöönotosta

Eduskunnan puhemiehelle

Suomalaisten kotitalouksien velkaantumistaso on kasvanut tasaisesti koko 2000-luvun ajan. Kotitalouksien velkaantuminen on historiallisen korkealla tasolla ja on kasvamassa edelleen. On tärkeää ja perusteltua, että velkaantumisen kasvua rajoitetaan perustelluilla toimin.

Valtiovarainministeriön työryhmä laati esitykset kotitalouksien velkaantumisen hillitsemiseksi lokakuussa 2018. Esitykset ovat jatkovalmistelussa ministeriössä. Yhtenä keinona työryhmä esitti uuden enimmäisvelkasuhteen käyttöönottoa asuntoluotonantoon. Sen mukaan kotitalouden kaikkien luottojen enimmäismäärä saa olla jatkossa korkeintaan 4,5-kertainen kotitalouden vuosittaisiin bruttotuloihin nähden.

Muina keinoina työryhmä esitti toimia muun muassa taloyhtiölainojen kasvun hillitsemiseen. Jatkossa taloyhtiön olisi mahdollista saada lainaa enintään 60 prosenttia myytävien asuntojen velatonomasta hinnasta. Lisäksi taloyhtiölainojen lyhennysvapaita rajoitettaisiin. Taloyhtiölainojen käyttö rahoitusmuotona on yleistynyt, ja niiden osuuden kasvuun liittyy makrotaloudenkin kannalta riskejä, joihin on perusteltua puuttua.

Työryhmän esitykset ovat herättäneet paljon julkista keskustelua. Valtaosa esitetyistä uusista toiminista on kohdistumassa asuntoluotonantoon, vaikka kotitalouksien velkaantumisen taustalla ovat olleet viime vuosina ennen kaikkea vakuudettomien kulutusluottojen ja taloyhtiölainojen kasvaneet osuudet. Sen sijaan kotitalouksien ottamat asuntoluotot ovat kasvaneet maltillisesti noin kahden prosentin vuosivauhtia, mitä selittää jo kaupunkiseuduilla tapahtunut asuntojen arvonnousu.

Uuden enimmäisvelkasuhteen eli velkakaton käyttöönotolla on arvoitu olevan vakavia vaikutuksia asuntomarkkinoiden toimintaan ja kotitalouksien lainansaantimahdollisuuksiin kasvavilla kaupunkiseuduilla. Professori Antti Ripatti on eduskunnan talousvaliokunnalle antamassaan lausunnossa nostanut esille enimmäisvelkasuhteen käyttöönottoon liittyviä ongelmia. Ripatin mukaan uusi instrumentti ei huomioi luotonantajan elämäntilanteen vaihteluita, kuten vanhempainvapaita, eikä siten kuvaa hyvin velanmaksukykyä. Enimmäisvelkasuhteen käyttöönotto vaikeuttaisi kotitalouksien asuntoluotonsaantia erityisesti kasvavilla kaupunkiseuduilla, joilla asuntojen hinnat ovat nousseet voimakkaasti.

Kirjallinen kysymys KK 88/2020 vp

Ripatin mukaan liian tiukka enimmäisvelkasuhde syrjäyttäisi merkittävän osan keskituloisista kotitalouksista kokonaan pääkaupunkiseudun omistusasuntomarkkinoiden ulkopuolelle. Samalla vuokra-asuminen lisääntyisi ja asuntojen omistus keskittyisi vahvemmin sijoittajien käsiin.

Enimmäisvelkasuhteen käyttöönoton suurimmat kärsijät olisivat nuoret ensiasunnon ostajat, joiden keski-ikä on noussut jo 29 vuoteen. Monen ensiasunnon ostajan unelmat rikkoutuvat, mikäli asuntoluoton saantia edelleen merkittävästi kiristetään. On vaikeaa nähdä, miten nämä arvioidut vaikutukset voivat olla perusteltavissa.

Eduskunta kävi keskiviikkona 19.2.2020 ajankohtaiskeskustelun ylivelkaantumiseen liittyvistä ongelmista. Valtiovarainministeri Katri Kulmuni totesi enimmäisluototussuhteen vaikutuksista seuraavasti: "Sehän on tietenkin ihan validi huoli, mikä tähän liittyy, ja senpä takia tätä lainsäädäntöä täytyykin tarkasti miettiä, koska ei ole tarkoitus suinkaan tavallisten suomalaisten, asiansa hyvin hoitavien, pankkilainansa, asuntolainansa maksavien ihmisten arkea hankaloittaa."

Valtiovarainministeri Kulmuni ei ole toistaiseksi esitellyt hallituksen esitystä eduskunnalle kotitalouksien velkaantumiskehityksen hillitsemisestä. Ministerin vakuuttelusta huolimatta on jäänyt avoimeksi, aikooko ministeri esittää enimmäisvelkasuhteen ottamista käyttöön, vaikka sen vaikutukset ovat huomattavan kielteiset asuntomarkkinoiden ja tavallisten ihmisten asuntoluotonsaannin kannalta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko ministeri toimia, kuten on eduskunnalle vakuuttanut, ja siten esittää, ettei uutta enimmäisvelkasuhdetta oteta käyttöön?

Helsingissä 21.2.2020

Matias Marttinen kok

Heikki Vestman kok